

Na osnovu člana 4.8. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02 i 13/03), čl. 7. i 18. Pravilnika o tarifnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 44/05) i čl. 3. i 7. Odluke o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za prijenos električne energije i rad Nezavisnog operatera sistema ("Službeni glasnik BiH", broj 44/05), rješavajući po zahtjevu "Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka, broj: 9/05-EP BiH/05 od 21. oktobra 2005. godine, Državna regulatorna komisija za električnu energiju, na sjednici održanoj 31. januara 2006. godine, donijela je

ODLUKU

1. Kompaniji za prijenos električne energije u BiH ("Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka) za 2006. godinu određuje se potrebni prihod na godišnjem nivou u iznosu od 123.610.120 KM i utvrđuje početna privremena tarifa za usluge prijenosa električne energije u iznosu od 1,087 pf/kWh.
2. Kompanija za prijenos električne energije u BiH primjenjuje ovom odlukom utvrđenu tarifu od dana upisa u Registar pravnih lica Bosne i Hercegovine.

U periodu do usvajanja konačnih tarifa za krajnje kupce koje donose Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK) i Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske (RSERK), Državna komisija će sa FERK-om i RSERK-om harmonizirati pristup u priznavanju troškova koji najznačajnije utiču na formiranje ukupnog potrebnog prihoda reguliranih kompanija. Nakon toga Državna komisija će, ukoliko ocijeni opravdanim, izvršiti korekciju i donijeti konačnu odluku o tarifi za usluge prijenosa električne energije u 2006. godini.

3. Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske, te nadležno tijelo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koriste tarifu iz prethodne tačke prilikom određivanja tarifa za krajnje kupce, prema strukturi tarifnih elemenata, tarifnih stavova i kategorijama potrošnje.
4. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH" i službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Odluka sa obrazloženjem dostavit će se podnosiocu zahtjeva i umješačima u tarifnom postupku i objaviti na web stranici DERK-a u roku od 15 dana od dana donošenja.

Obrazloženje

Prijenos električne energije, kao jedna od djelatnosti u elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine, obavljao se u okviru tri postojeća elektroprivredna preduzeća. Uspostava Kompanije za prijenos električne energije u BiH omogućena je donošenjem *Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH* ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02 i 13/03) i *Zakona o osnivanju Kompanije za prijenos električne energije u BiH* ("Službeni glasnik BiH", broj 35/04). "Elektroprijenos BiH" (u daljem tekstu: Kompanija) će se, prema članu 14. Zakona o osnivanju Kompanije za prijenos električne energije u BiH, finansirati iz ostvarenih prihoda po osnovu tarifa za prijenos i iz drugih izvora, kao što su naknade za mrežni priključak koje odobrava Državna regulatorna komisija za električnu energiju (u daljem tekstu: DERK).

Kompanija je vlasnik privremene licence za obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije, u skladu sa odlukom DERK-a broj: 05-28-247-14/05 od 28. decembra 2005. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/06)

Shodno članu 46. istog *Zakona o osnivanju Kompanije za prijenos električne energije u BiH* Kompanija podnosi DERK-u zahtjev za odobrenje početnih tarifa a DERK ima obavezu utvrditi privremene tarife u roku od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva. Odluka može uključivati uvjete za buduća podešavanja tarife.

Privremena tarifa za rad Kompanije je prema članu 4. *Odluke o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za prijenos električne energije i rad Nezavisnog operatera sistema* ("Službeni glasnik BiH", broj 44/05) namijenjena za pokrivanje troškova poslovanja u periodu do donošenja tarifa za rad Kompanije na osnovu *Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatera sistema i pomoćne usluge* ("Službeni glasnik BiH", broj 46/05, – u daljem tekstu: Tarifna metodologija).

Privremene tarife se shodno članu 7. iste odluke utvrđuju na osnovu troškova za obavljanje regulirane djelatnosti i fizičkog obima usluga u okviru regulirane djelatnosti. Troškovi za obavljanje regulirane djelatnosti i fizički obim usluga koji pruža regulirana kompanija utvrđuju se na osnovu podataka sadržanih u zahtjevu za odobrenje privremene tarife. Kod utvrđivanja privremenih tarifa DERK može koristiti i dodatne podatke za koje smatra da su potrebni.

Kompanija je podnijela zahtjev za odobrenje privremene tarife pod brojem: 9/05-EP BiH/05 od 21. oktobra 2005. godine (zaprimljen u DERK-u pod brojem: 04-28-248/05 dana 2. novembra 2005. godine). U izvjesnosti da će vrlo brzo uslijediti formalna registracija Kompanije i dobijanje licence za obavljanje prijenosne djelatnosti, u skladu sa navodima gđe. Celie Whitaker, kao Nezavisnog člana Upravnog odbora Kompanije (pismo broj: 05/09-05 od 29. oktobra 2005. godine), DERK je pokrenuo tarifni postupak.

Zahtjev Kompanije navodi slijedeće troškove i rashode za 2006. godinu: troškovi materijala u iznosu 6.075.640 KM, troškovi usluga 5.494.439 KM, troškovi radne snage 45.127.230 KM, amortizacija 71.760.923 KM, troškovi kamata 10.753.611 KM, rashodi od finansiranja 1.537.597 KM, ostali troškovi 3.163.304 KM, troškovi pogona i održavanja – nekontrolisani 2.415.146 KM, ostali i vanredni rashodi 1.108.650 KM, izdaci za regulatornu naknadu 1.280.000 KM, troškovi rezervisanja 14.141.540 KM, što čini ukupno potrebni godišnji prihod od 162.858.080 KM.

Zahtjev Kompanije navodi da iskazani podaci predstavljaju konsolidovane podatke tri elektroprijenosna preduzeća: Elektroprijenos Sarajevo, Elektroprijenos Mostar i Elektroprijenos Banja Luka, konsolidovane na osnovu prethodno usaglašenog metoda na više sastanaka Tima za uspostavu Kompanije i podgrupe Tima za ekonomska pitanja održanih 4. septembra 2005. godine u Sarajevu, 8. septembra 2005. godine u Mostaru i 11. septembra 2005. godine u Banja Luci.

Zahtjev Kompanije sadrži posebne analize za svaki elektroprijenos u BiH - obrazloženja pozicija Bilansa stanja i Bilansa uspjeha za 2004, 2005 i 2006. godinu.

Kompanija pojašnjava i: a) da su troškovi rada Direkcije Kompanije uključeni u troškovima sadašnja tri elektroprijenosa; b) da su troškovi investicija iz vlastitih sredstava jednaki troškovima raspoložive amortizacije Kompanije; c) da su troškovi rezervnih dijelova i materijala povećani za 17% kao i troškovi usluga za 7% zbog primjene poreza na dodatnu vrijednost (PDV) od početka 2006. godine; d) da je u troškovima Kompanije kroz rezervisanja uključen dodatni trošak u iznosu od 14,2 mil. KM zbog primjene PDV-a od početka 2006. godine u odnosu na sadašnje rashode za poreze; e) da su troškovi kapitala

predviđeni sa stopom 2,6585% što je minimalna stopa na oročena sredstva i da bi oni minimalno trebali biti jednaki troškovima kamata na kreditna sredstva koja su korištena za rekonstrukciju elektroprijenosnih objekata u BiH.

U tarifnom postupku su razmatrana i dodatna pojašnjenja Kompanije data aktom broj: 30-EP BiH/05 od 23. novembra 2005. godine, po zahtjevu DERK-a pod brojem: 04-28-248-10/05 od 15. novembra 2005. godine. Kompanija navodi kao knjigovodstvenu vrijednost prenijetih osnovnih sredstava Elektroprenosa Banja Luka koja se preuzimaju od proizvodnih i distributivnih dijelova, na dan 31.12.2004. godine, vrijednost od 122.903.524,22 KM a kao njihovu harmoniziranu procjenjenu vrijednost od 85.108.245,00 KM. Nabavna vrijednost osnovnog sredstva Elektroprijenosa Sarajevo (TS 35/10 KV Kalesija) je 1.174.341,95 KM na isti dan.

Porezi sa domaćeg tržišta, prema tumačenju Kompanije, predstavljaju poreze koje su elektroprivrede plaćale za prijenosnu djelatnost iz prihoda od prodaje električne energije na domaćem tržištu po stopi koja sada iznosi 10%. Kompanija procjenjuje povećanje svog ukupnog prihoda za tekuću godinu za 6.500.000 KM po osnovu pripadajućeg poreza na usluge za elektroprijenose na nivou BiH (kao preračunati dio po osnovu pripadajućeg prihoda za poreze na domaćem tržištu, a u okviru internih odnosa u raspodjeli ukupnog prihoda sve tri elektroprivrede u BiH). Elektroprivrede u BiH plaćaju 10% poreza na fakturisanu električnu energiju domaćim kupcima u ime i za račun proizvodnje, prijenosa i distribucije do kraja 2005. godine.

Kompanija je sumirala svoj zahtjev za odobrenje privremene tarife na iznos od 1,44 pf/kWh uz naznaku da ovaj iznos uključuje PDV i iznos tarife od 1,31 pf/kWh bez PDV-a.

Pri tome Kompanija napominje da je mrežarina utvrđena kao odnos potrebnog prihoda i energije koju preuzimaju kupci. Energija koju preuzimaju kupci sastoji se od 8.552.430.000 kWh energije koja se planira isporučiti prema distributivnoj mreži i 2.809.100.000 kWh energije koja se planira isporučiti kupcima na prijenosnoj mreži, što ukupno iznosi 11.331.530.000 kWh. Podnosilac zahtjeva također navodi da se prema članu 15. Tarifne metodologije prijenosna mrežarina sastoji iz dvije komponente, jedne koja se odnosi na energiju i druge koja se odnosi na snagu i da je NOS BiH dužan da na osnovu odgovarajuće analize predloži odnos ove dvije komponente u prijenosnoj mrežarini, te pošto taj odnos nije utvrđen podnosilac usvaja da faktor k (odnos potrebnog prihoda komponente za energiju i ukupnog potrebnog prihoda) iznosi 1.

U skladu sa članom 6. stav 3. *Odluke o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za prijenos električne energije i rad Nezavisnog operatera sistema*, tarifni obrasci Kompanije kao reguliranog subjekta u osnivanju, popunjeni su u obimu u kojem je to bilo moguće. Dostavljeni podaci su izloženi na jasan način tako da su u smislu čl. 4. i 9. *Pravilnika o tarifnom postupku* ("Službeni glasnik BiH", broj 44/05), omogućavali njihovu potpunu identifikaciju i pružili dovoljno informacija za donošenje konačne odluke.

Potpunost zahtjeva Kompanije je potvrđena aktom DERK-a broj: 04-28-248-8/05 od 10. novembra 2005. godine, nakon što je prethodno 7. novembra 2005. godine zatražena njegova nadopuna. Dodatna dokumenta su dostavljena uz podneske Kompanije broj: 24-EP BiH/05 od 9. novembra 2005. godine i broj: 25-EP BiH/05 od 10. novembra 2005. godine, te se u nastavku tarifnog postupka moglo pristupiti ocjeni svih podnijetih dokaza uz pridržaj prava DERK-a da traži dodatne podatke i informacije ako smatra da je to potrebno. Pravo DERK-a da zatraži dodatne informacije, korišteno je podnošenjem takvog zahtjeva Kompaniji pod brojem: 04-28-248-10/05 od 15. novembra 2005. godine.

Zahtjev Kompanije je rješavan po skraćenom postupku, bez održavanja formalne rasprave. *Pravilnik o tarifnom postupku* je članom 18. odredio da će se početne/privremene tarife utvrditi na način određen posebnom odlukom DERK-a. Članom 7. *Odluke o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za prijenos električne energije i rad nezavisnog operatera sistema* utvrđeno je da se odluka o privremenim tarifama donosi nakon provedene javne rasprave po skraćenom postupku.

Kako je skraćeni postupak izuzetak u odnosu na postupke rasprava utvrđene *Pravilnikom o javnim raspravama* ("Službeni glasnik BiH", broj 38/05) DERK je bio obavezan osigurati jednako transparentan postupak kao i u svim drugim postupcima.

DERK je u smislu člana 78. *Pravilnika o javnim raspravama* prvo informirao Kompaniju o svojoj namjeri da provede skraćeni postupak aktom broj: 04-28-248-8/05 od 10. novembra 2005. godine omogućujući joj razumnu priliku za upućivanje komentara ili predstavljanje novih činjenica u vezi sa predmetom postupka. Također, u dnevnim novinama i na web stranici objavio je o tome Obavijest za javnost i istovremeno Obavijest o održavanju opće rasprave u Tuzli 21. novembra 2005. godine.

Stranka u postupku i zainteresovani članovi javnosti mogli su prigovoriti ovakvoj namjeri DERK-a. Nije bilo prigovora koji su osporavali namjeru DERK-a.

Mada u skraćenom postupku, bez vođenja formalne rasprave, DERK je radi transparentnosti postupka i zaštite interesa i onih lica koja imaju drugačiji interes od Kompanije i na čije poslovanje ili život bi konačna odluka DERK-a mogla imati neposredan utjecaj, pozvao sva lica zainteresovana za sticanje statusa umješača da podnesu pisani zahtjev DERK-u do 18. novembra 2005. godine.

DERK je 18. novembra 2005. godine dozvolio učešće u postupku u svojstvu umješača kako bi saslušao svjedočenja o pozicijama i interesima slijedećih subjekata: JP "Elektroprivrede BiH" Sarajevo, (aktom DERK-a broj: 04-28-232-17/05), JP "Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosne", Mostar, (broj: 04-28-232-13/05), "Elektroprivrede" Republike Srpske Trebinje (broj: 04-28-232-15/05) i "Aluminija" Mostar (broj: 04-28-232-14/05).

Opća rasprava o podnijetom zahtjevu Kompanije za odobrenje privremenih tarifa održana je 21. novembra 2005. godine u Tuzli. U općoj raspravi su uzeli učešće ovlašteni predstavnici Kompanije i predstavnici subjekata kojima je odobren status umješača. Nije zabilježeno prisustvo ili očitovanje drugih lica kao zainteresovanih članova javnosti ili bilo kojih drugih subjekata.

Pored komentara usmeno izloženih na općoj raspravi održanoj 21. novembra 2005. godine, umješači su DERK-u dostavili i svoje pisane komentare. DERK osnovnu bit komentara razumije, rezimira i predstavlja slijedećim njihovim stavovima:

Enorman broj zaposlenika Elektroprenosa Republike Srpske, raspoređen iz distribucije i proizvodnje u Kompaniju, imat će značajan utjecaj na tarifu prijenosa; *prenesena energija* se mora tačno definirati, ista ne bi mogla biti manja od ukupno proizvedene energije na pragu elektrana i mora biti uvećana za nabavljene količine iz uvoza; i u 2006. godini bi trebalo nastaviti finansiranje Kompanije na dosadašnji način a u jednom prijelaznom periodu funkcionisanja svih subjekata u elektroenergetskom sektoru postepeno doći do "svjetske" cijene za krajnjeg kupca električne energije (JP "Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne", Mostar, komentari pod brojem: I-5356/05 od 22. novembra 2005. godine).

Predložene tarife za usluge prijenosa su previsoke (rast troškova u 2005. i 2006. godini u odnosu na 2004. godinu od 25-70%, rast troškova za plaće zaposlenih (cca 200%), rast udjela plaća u ukupnim troškovima sa 24 na 30% nasuprot rasponu 8-12% u kojem se oni kreću u

razvijenim zemljama), umjesto čega treba potencirati povećanu efikasnost rada i uštede u troškovima poslovanja (“Aluminij” d.d. Mostar, komentari od 18. novembra 2005. godine).

Procjena vrijednosti stalnih sredstava Kompanije na dan 31.12.2004. godine, urađena suprotno Međunarodnim računovodstvenim standardima, proizvela je znatno povećanje troškova amortizacije koje bi trebalo odobravati u srazmjeri sa korištenjem kapaciteta; neosnovana je primjena principa izjednačavanja plaća Kompanije sa plaćama u Elektroprijenosu Mostar; neophodno je utvrditi normative troškova a do usaglašavanja spornih pitanja u 2006. godini svaka elektroprivreda bi trebala financirati svoj dio troškova i to do nivoa koji važi za djelatnost proizvodnje i distribucije. (JP “Elektroprivreda BiH”, Sarajevo, komentari pod brojem: 03-16680/05 od 22. novembra 2005. godine)

DERK do zaključenja javne rasprave 25. novembra 2005. godine nije primio niti jedan novi komentar.

Razmatranje zahtjeva za tarife kroz postupak odobravanja tarifa u najvećoj mogućoj mjeri mora ispoštovati osnovna načela koja propisuju da će tarife biti pravedne i razumne, ravnopravne, utemeljene na objektivnim kriterijima, zasnovane na opravdanim troškovima i određene na transparentan način. Podnosilac zahtjeva za odobrenje tarifa dužan je dokazati da predložena tarifa ispunjava zahtjeve iz zakona BiH i pravila i propisa DERK-a.

Izvještaj voditelja postupka (u daljem tekstu: konačan izvještaj) opisuje tok postupka, ponuđene dokaze i utvrđene činjenice, relevantne pravne odredbe i preporuku članovima Komisije (u daljem tekstu: Komisija).

Analiza troškova i prihoda, izložena u konačnom izvještaju potvrđuje, odbija ili prilagođava pojedinačne stavke, veličine ili metode korištene za pripremu prijedloga privremene tarife, u skladu sa diskrecionim pravima DERK-a u tarifnom postupku.

Konačan izvještaj dostavljen je stranki u postupku aktom DERK-a, broj 04-28-248-16/05 od 15. decembra 2005. godine, te trećim zainteresovanim licima koji su dokazali direktan interes da učestvuju u tarifnom postupku i kojima je takav status pravovaljano priznat od DERK-a.

Kompanija je optimizirala svoj zahtjev za odobrenje potrebnog godišnjeg prihoda na iznos od 150.540.715 KM (umjesto konačnim izvještajem predloženih 123.610.120 KM) odnosno zahtjev za odobrenje privremene tarife na iznos od 1,324 pf/kWh (umjesto 1,087 pf/kWh) za prijenos 11.370.736,2 MWh električne energije. Ovo će biti razmatrano u daljem tekstu ove odluke u dijelu u kojem Komisija izlaže svoja konačna stanovišta.

Komisija na ovom mjestu konstatuje da uočenu nepodudarnost između različitih izvora podataka o ukupno isporučenoj električnoj energiji, prevazilazi priklanjanjem podacima s kojim operiše *Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini* izvodeći kalkulacije svih tarifa na bazi 11.370.736.200 kWh.

U komentarima na konačan izvještaj JP “Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne”, Mostar insistira na podjeli Kompaniji dodijeljenog prihoda sa ukupno proizvedenom električnom energijom u Bosni i Hercegovini, bez obzira bila namijenjena zadovoljenju potreba potrošača u BiH ili za izvoz, te njenim uvećanjem za energiju uvezenu iz inostranstva potrebnu za podmirivanje kupaca u zemlji.

“Aluminij” d.d. Mostar još jednom naglašava neumjerenost u porastu svih troškova i pledira za efikasnost u radu, bolje korištenje kapaciteta, postupno uvođenje međunarodnih standarda u tarifnom postupku, postupnost u formiranju ciljane cijene električne energije za krajnjeg kupca kroz jedan prijelazni period, korištenje diskrecionih prava DERK-a u tarifnom postupku u smislu člana 7. Pravilnika o tarifnom postupku.

Konačan izvještaj je trebao da pruži razumnu osnovu Komisiji da na predloženim podacima, argumentima i pojašnjenjima, te komentarima Kompanije (broj: 42-EP-BiH/05 od 21. decembra 2005. godine) i naprijed sažetim komentarima zainteresovanih lica JP "Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne", d.d. Mostar (komentari pod brojem: I-6262/05 od 20. decembra 2005. godine) i "Aluminij" d.d. Mostar (komentari pod brojevima 13544/05 od 16. decembra 2005. godine i 13677/05 od 20. decembra 2005. godine), datim na prijedlog ovog izvještaja, nakon što ih pažljivo razmotri i procjeni, donese svoju konačnu odluku o podnijetom zahtjevu.

Komisija, dakle, mora usmjeriti svoja razmatranja na sve elemente u troškovnoj strukturi koje je isticao podnosilac zahtjeva, analizu troškova i prihoda izloženu u konačnom izvještaju kao i komentare podnosioca zahtjeva i umješaka podnošenih u toku cijelog postupka, te cjelovitom opservacijom odlučiti o podnijetom zahtjevu. Slijedom takve obaveze, Komisija izlaže slijedaća svoja stanovišta:

Po osnovu *troškova materijala* Kompanija potražuje 6.075.640 KM opravdavajući ovaj iznos nastalim promjenama u obimu i strukturi njene imovine i obaveza, povećanjem cijena osnovnim materijalima, obavezama po osnovu plaćanja PDV-a.

Konačan izvještaj registruje uočljiv naglasak Kompanije da obaveze po osnovu PDV-a značajno povećavaju vrijednosti većem broju elemenata potrebnog prihoda. Na ovaj se naglasak konačan izvještaj osvrće konstatacijom o neutralnosti poreza na dodatnu vrijednost na finansijske rezultate Kompanije, odnosno nepostojanju utjecaja PDV-a niti na prihodovnu niti na rashodovnu stranu bilansa uspjeha Kompanije. Istog je uvjerenja i Komisija pa stoga zahtjevano troškove po osnovu materijala, koje u komentarima sama Kompanija reducira na iznos od 5.562.247 KM, priznaje i odobrava u iznosu procjenjenim konačnim izvještajem od konačnih 4.306.340 KM.

Naprijed izloženim razlozima Kompanija obrazlaže i zahtjevom procjenjeni iznos od 5.494.439 KM po osnovu *troškova usluga*. Na većim cijenama usluga u periodu 2006/2005/2004 statistički izraženih procentom od 13,4% i većim poreznim obavezama (za razliku plaćanja po osnovu ranije poreza na promet usluga a sada PDV-a) Kompanija temelji i svoje potraživanje iskazano u komentarima na konačan izvještaj u iznosu od 4.685.522 KM. Komisija, pak, i u pitanju ovih troškova smatra primjenjivim svoje stanovište o neutralnosti poreza pa kao konačan iznos odobrava 3.860.926 KM.

Za *troškove radne snage* Kompanija potražuje 45.127.230 KM navodeći da su u planiranom broju od 1548 radnika uključena i 233 radnika koje je u procesu razgraničenja sredstava, obaveza i zaposlenih, Elektroprenos Banja Luka preuzeo od proizvodnih i distributivnih preduzeća i koji zajedno sa objektima prelaze u Kompaniju, kao i da su u dostavljenim konsolidovanim podacima plaće i ostala davanja zaposlenih u Elektroprenosu Banja Luka i Elektroprijenosu Sarajevo harmonizirane sa plaćama i ostalim davanjima zaposlenih u Elektroprijenosu Mostar, zbog čega su operativni troškovi Kompanije povećani za 16% i ukupni troškovi (uključujući amortizaciju) za 3% (vidljivo iz izvedene kraće analize). Ustrajna da plaće za iste poslove i zanimanja izjednači na cijelom području BiH i zabrinuta da bi se odstupanje od ovog principa moglo negativno reflektovati na sam proces uspostave Kompanije, Kompanija se i u svojim konačnim komentarima ne zadovoljava iznosom manjim od 43.281.820 KM.

U pogledu ovih troškova Komisija podržava analizu i zapažanja u konačnom izvještaju.

Iako se izjednačavanju plaća za ista radna mjesta kao principu nema šta zamjeriti, Komisija mora osporiti njihovo izjednačavanje na maksimalnom nivou i uvažavati situaciju u cijelom

elektroenergetskom sektoru, odnosno, djelatnostima proizvodnje i distribucije i nivou troškova radne snage u okviru tih djelatnosti.

Kompanija kao jedan od subjekata u elektroenergetskom sektoru ne može u većoj mjeri odstupati u troškovima radne snage od ostalih subjekata. Uvidom u godišnje izvještaje prijenosnih preduzeća za 2004. godinu, primjetno je da je u prijenosnoj djelatnosti u BiH zaposlen najveći broj radnika nasuprot tendenciji smanjenja broja radnika u istim djelatnostima zemalja okruženja.

Stoga u konačnom, Komisija odmjerava da prihod od 35.200.000 KM predstavlja iznos koji omogućava dovoljno pokriće troškova radne snage Kompanije i njihovo dovođenje na približno jednak nivo. Komisija potvrđuje zapažanje iz konačnog izvještaja o velikom broju zaposlenih u Kompaniji u odnosu na prijenosne kompanije iz okruženja i o prijeko potrebi da se u jednom tranzicijskom periodu, između ostalog, razvojem daljinskog upravljanja na objektima prijenosne mreže, značajnije smanje troškovi radne snage u prijenosnoj djelatnosti.

Trošak amortizacije, kao dominantno najveći trošak na koji Kompanija u poslovanju ne može utjecati, bio je posebnim predmetom pažnje konačnog izvještaja.

Komisija je razmatrala odstupanja u vrijednostima amortizacije u odnosu na vrijednost stalnih sredstava u 2004. godini, koje Kompanija obrazlaže razlikama u propisima o amortizaciji važećim na području Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Za 2005. i 2006. godinu zbirni iznos amortizacije reprezentuje rezultate harmonizirane procjene stalnih sredstava, koju su sačinili predstavnici osnivača i nezavisni inostrani procjenivač. Ona je demonstrirala velike promjene u odnosu na baznu 2004. godinu u vrijednosti stalnih sredstava, kao i njihovom korisnom vijeku trajanja, pa samim time i promjeni potrebnih sredstava za njihovu amortizaciju.

Komisija je morala uvažiti da se u skraćenom tarifnom postupku objektivno nije mogla izraditi uporedna analiza (*benchmarking*) tretmana amortizacije. Primjena međunarodnih računovodstvenih standarda na prostoru Bosne i Hercegovine, uvjerenje je Komisije, otklonit će sadašnje raznolikosti u tretmanu stalne imovine i obračunu amortizacije.

Evidentno je da prijenosnu mrežu u BiH karakteriše značajna podopterećenost elemenata mreže, odnosno da višak prijenosnih kapaciteta uzrokuje značajno učešće amortizacije u ukupnim troškovima. Ova činjenica navodi jednog od umješaka u postupku da izloži ideju o obračunu amortizacije u zavisnosti od stepena korištenja kapaciteta. Odnos obima sredstava koja se koriste u djelatnosti (mrežnih kapaciteta) i fizičkog obima usluga jeste pitanje vezano za amortizaciju. Ovo podstiče i obavezuje Komisiju da zadrži pažnju i istražuje ovu kategoriju rashoda i nakon donošenja ove odluke kako bi se oni mogli kvalitetno kvantificirati.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, Komisija u ovom tarifnom postupku kao trošak amortizacije koji ulazi u kalkulaciju privremene tarife priznaje vrijednost u zahtjevanom iznosu od 71.760.923 KM.

U potreban prihod Kompanije odobravaju se *troškovi kamata* u iznosu od 10.338.275 KM, u skladu sa *Tarifnom metodologijom*, kao trošak duga u okviru prosječnih ponderisanih troškova kapitala WACC i u iznosu u kojem su potkrijepljeni prezentovanim otplatnim planovima Kompanije a ne u iznosu računski izvedenim u tabeli priloženoj uz zahtjev.

Rashodi od finansiranja, značajno povećani u odnosu na 2004. godinu zbog dospijea velikih kreditnih obaveza Kompanije u narednom periodu, kao i različitog načina knjiženja kamata, bilo da su trošak ili rashod finansiranja, priznaju se u traženom iznosu od 1.537.597 KM.

Za *ostale troškove* Kompanija je zatražila odobrenje iznosa od 3.163.304 KM koji iznos čine pozicije ostalih kontrolisanih troškova u vrijednosti od 2.369.904 KM i ostalih troškova u vrijednosti od 793.400 KM. Navedeni troškovi, naknadno su pojašnjeni kao troškovi koji obuhvataju i troškove službenih putovanja, troškove ishrane na terenu, ugovore o djelu i poreze i doprinose na ove ugovore, poreze na usluge, troškove prijevoza, troškove ostalih naknada (vize, putarine, zeleni kartoni, itd.). Kako po svom karakteru uglavnom spadaju u troškove radne snage i ostale rashode, to su kao takvi razmatrani i odobravani unutar tih pozicija. Komentari Kompanije na konačan izvještaj obrazlažu iste troškove obavezom osiguranja od rizika kompletne imovine Kompanije, međutim, konačan izvještaj posve opravdano zamjera Kompaniji propust da svaku poziciju troškova analitički razloži kako bi se isti mogli identificirati i procijeniti njihovi tačni iznosi za svaku predviđenu namjenu. Različitost u knjiženju i tumačenju pojedinih troškova i rashoda unutar pojedinih segmenata Kompanije, koju konačan izvještaj konstatuje, trebat će svakako otkloniti. Po osnovu ostalih troškova odobrava se 1.726.709 KM.

Na ime *troškova pogona i održavanja – nekontrolisani*, Kompanija je tarifnim zahtjevom prvotno potraživani iznos od 2.415.146 KM preinačila u iznos od 1.811.204 KM. Komisija nije preispitivala konkretne iznose pojedinih kategorija ovih troškova. Komisija, naime, smatra da navedene kategorije troškova nemaju karakter nekontrolisanih troškova pogona i održavanja tj. troškova nastalih u vanrednim situacijama, odnosno utjecajem više sile (požar, poplava, zemljotres itd.). Konačan izvještaj ih pravilno interpretira i realocira a Komisija priznaje na drugim odgovarajućim troškovnim pozicijama (ostali troškovi, ostali rashodi, troškovi radne snage).

Ostali i vanredni rashodi priznaju se Kompaniji u iznosu koji je i zatražen, dakle, u iznosu od 1.108.650 KM.

Shodno članu 25. *Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatera sistema i pomoćne usluge*, podnosiocu zahtjeva se kao opravdani trošak u potrebni prihod dodjeljuje i iznos po osnovu obaveze plaćanja *regulatorne naknade* u visini propisanoj *Odlukom o utvrđivanju regulatorne naknade u 2006. godini* ("Službeni glasnik BiH", broj 2/06), odnosno 1.770.700 KM.

U pogledu *troškova rezervisanja* Kompanija iznosi svoja očekivanja da će PDV od 1. januara 2006. godine, predstavljati udar na likvidnost privrednih subjekata, pogotovo u prvoj godini njegove primjene, i izazvati problem likvidnosti ako se za redovna plaćanja izlaznih i ulaznih poreza po mjesečnim fakturama ne budu blagovremeno usmjerila i na godišnjem nivou planirala dodatna finansijska sredstva. Za ovu svrhu Kompanija u 2006. godini potražuje proračunati iznos od 14.141.540 KM.

Iako su moguće refleksije PDV-a na likvidnost Kompanije, konačan izvještaj pravilno upozorava neprihvatljivost prijenosa njihovih konsekvenci na tarifnu kalkulaciju. Podržavajući procjenu konačnog izvještaja da su, uz početnu gotovinu od 4,2 mil. KM iskazanu u bilansu za 2005. godinu i uz urednu naplatu faktura, problemi likvidnosti premostivi i bez smetnji po njeno redovno poslovanje, Kompaniji se ne odobravaju troškovi rezervisanja u okviru potrebnog prihoda za poslovanje u 2006. godini. I ova odluka korespondira sa već donijetim zaključkom Komisije o neutralnosti poreza na dodatnu vrijednost na prihode i rashode Kompanije i Komisija ga samo, i u ovom primjeru, dosljedno provodi.

Tarifni zahtjev Kompanije ne sadrži pregled planiranih investicija u 2006. godini, već samo navodi da su troškovi investicija iz vlastitih sredstava jednaki iznosu raspoložive amortizacije. Ovo znači da bi u investicije Kompanija mogla koristiti 51,6 mil. KM od

ukupno 71,8 mil. KM planiranih i ovom odlukom odobrenih sredstava amortizacije (otplata glavnice po kreditima u 2006. godini iznosi 20,2 mil. KM).

Kompanija se u komentarima na konačan izvještaj suprotstavlja razmišljanjima jednog od umješaka da bi određivanje troškova amortizacije prijenosnih objekata srazmjerno iskorištenosti njihovih kapaciteta potvrdilo podopterećenost mrežnih kapaciteta i indiciralo (ne)utemeljenost investiranja u obimu koji Kompanija predlaže. Kompanija, naime, opravdava planirani iznos amortizacije potrebama „preseljenja potrošnje“ na druge lokalitete u odnosu na one prijeratne, neispunjenjem osnovnog kriterija *n-1* za veliki dio prijenosne mreže i neodložnom potrebom za rekonstrukcijom objekata. Čak šta više, Kompanija je ustvrdila da su investicije koje planira u 2006. godini značajno veće od iznosa raspoložive amortizacije.

Zakon o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH, u članu 4.8. tački 2.b. insistira na načelu da “cijene prvenstveno zavise o opravdanim troškovima rada, održavanja, zamjene, izgradnje i obnove objekata.”

Nadalje, *Tarifna metodologija* u članu 19. navodi da se “ulaganja u osnovna sredstva procjenjuju i priznaju u skladu sa ciljem održavanja potrebnog obima i standardnog kvaliteta usluga u reguliranoj djelatnosti. Za utvrđivanje opravdanosti svakog pojedinog ulaganja u osnovna sredstva koje se obavlja u okviru regulirane djelatnosti DERK je u obavezi provjeriti opravdanost investicije sa aspekta poboljšanja kvaliteta i sigurnosti snabdjevanja, a sve u skladu sa predviđenim rastom potrošnje i provjeriti usklađenost ulaganja sa postojećim razvojnim programima (planovima).”

S obzirom na ovom odlukom priznati trošak amortizacije i naprijed navedene referentne odredbe, Kompanija će raspolagati sa mogućim sredstvima za investiranje u vrijednosti od oko 51,6 mil. KM i morat će, prilikom svakog namjeravanog ulaganja, tražiti odobrenje DERK-a, uz podnošenje dokaza o opravdanosti svakog ulaganja. DERK će Kompaniji nametnuti obavezu da dostavi plan investicija za 2006. godinu sa obrazloženjem i utvrđenom dinamikom. Komisija će pratiti upozorenja o podopterećenosti prijenosne mreže, o kontinuiranom rastu udjela amortizacije u ukupnim troškovim poslovanja, o prekomjernom investiranju, kao faktorima koji mogu bitno utjecati na visinu prijenosne tarife.

Tarifa za upotrebu prijenosnih kapaciteta prekograničnih vodova namijenjena je za pokrivanje troškova usklađenog rada operatora prijenosnog sistema zapadne Evrope odnosno zemalja jugoistočne Evrope (ETSO i SETSO) i upravljanja prijenosnom mrežom u dijelu koji se odnosi na prekogranične tokove (*član 20. Tarifne metodologije*), kao mehanizam kompenzacije koji omogućava pokriće troškova na prijenosnoj mreži nastalih usljed prisustva prekograničnih tokova električne energije.

Respektujući prognoze “Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini” (*dokument, 2006 Southeast Europe Inter TSO Compensation mechanism, pod brojem: 868/05 od 16. novembra 2005. godine*), prema kojim bi se prihod BiH u 2006. godini po ovom osnovu mogao kretati između 2,5 i 4,9 mil. eura u 2006. godini, odnosno 4,26 mil. eura u jednoj kompromisnoj varijanti, konačan izvještaj odmjerava iznos od 8.000.000 KM kao iznos koji bi se mogao uvrstiti u proračun potrebnog prihoda.

Kompanija i u ovom slučaju izvodi kalkulacije prema kojim i prihod od 8 mil. KM valja umanjiti za stopu PDV-a uz to smatrajući da je i sam prihod realnije procijeniti ne na 8 nego na 6 mil. KM, odnosno po odbitku poreza odobriti u iznosu od 5,12 mil. KM. S obzirom da je o utjecaju PDV-a na prihode i rashode Kompanije Komisija izrazila svoje stanovište u prethodnom dijelu ove odluke, Komisija ne nalazi za neophodno ove navode dalje razmatrati.

Shodno članu 16. *Tarifne metodologije* potrebni prihod za obavljanje regulirane djelatnosti umanjuje se za iznos ostalih prihoda koji se odnose na reguliranu djelatnost uključujući neto iznos (prihod minus rashod) ostvaren od prekogranične trgovine, a koji bi i po mišljenju Komisije mogao iznositi 8.000.000 KM.

Na osnovu svih izvedenih analiza zahtjevanih troškova i rashoda podnosioca zahtjeva, Državna regulatorna komisija za električnu energiju kao potrebni godišnji prihod Kompaniji za prijenos električne energije u BiH ("Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka) u 2006. godini utvrđuje i odobrava ukupni iznos od 123.610.120 KM i *početnu privremenu tarifu* za usluge prijenosa električne energije, na osnovu ovako odobrenog potrebnog prihoda, u iznosu od 1,087 pf/kWh.

Tarifa određena u naprijed navedenom iznosu, po uvjerenju Komisije osigurava potrebni prihod za efikasno, sigurno i pouzdano poslovanje Kompanije, odnosno omogućava pokriće svih razumno nastalih troškova i rashoda u poslovanju.

U okvirima razumnog diskrecionog prava Komisije da potvrdi reprezentativnost i opravdanost svih podnijetih podataka i tvrdnji, da procjeni stepen vjerovatnoće ostvarenja svih prognoziranih troškova i rashoda, i u okvirima ovlaštenja DERK-a da do objektivizacije uvjeta za preciznije određivanje tarifa iste odobrava i u skladu sa konkretnim okolnostima u periodu podnošenja zahtjeva za odobrenje tarifa (član 21. *Tarifne metodologije*), na osnovu sveobuhvatnog razmatranja svih dokaza istaknutih u zahtjevu, konačnom izvještaju, komentarima podnosioca zahtjeva i zainteresovanih lica (umješača), Komisija donosi odluku kao u dispozitivu.

U skladu sa članom 8. *Odluke o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za prijenos električne energije i rad Nezavisnog operatera sistema*, privremena tarifa se ima primjenjivati od dana određenog ovom odlukom pa do utvrđivanja tarifa primjenom *Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatera sistema i pomoćne usluge*. DERK će kontinuirano pratiti efekte primjene privremenih tarifa zadržavajući pravo podešavanja tarifa kada ocijeni da je to potrebno.

Donoseći ovu odluku Komisija se osvrće na jedno pitanje koje po uvjerenju Komisije zaslužuje posebnu pažnju DERK-a, Regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske. Od neosporno ključnog značaja za sveobuhvatnost i kvalifikovanost procjene potrebnog prihoda reguliranih kompanija je, čini se, da regulatorna tijela ujednače pristup u izboru, identifikaciji i vrednovanju svih onih troškova koji odlučujuće utiču na visinu potrebnog prihoda kompanija odnosno na visinu tarifa za obavljanje reguliranih djelatnosti. Komisija među takvim ističe troškove amortizacije i troškove radne snage. Observaciju zaslužuje i pitanje odgovarajućeg povrata na sredstva i razumnosti njihovih veličina.

Također, Komisija očekuje i podržava regulatore u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, te nadležno tijelo Brčko Distrikta BiH da izvrše alokaciju prijenosne tarife njenim diferenciranim korištenjem prema strukturi tarifnih elemenata (obračunska snaga i aktivna energija), kategorijama potrošnje i tarifnim stavovima. Takve odluke bi trebale biti razumno sredstvo približavanja tarifa njihovim primarnim ciljevima da budu podsticajne za regulirane subjekte i kupce, odnosno stabilnost odnosa na tržištu električne energije.

Na osnovama naprijed izloženih zapažanja Komisija namjerava koncentrisati svoje i animirati napore i aktivnosti drugih tijela u daljem razvijanju i produbljavanju razmatranja primjene metodologije za određivanje prijenosnih tarifa, te podešavanja njenih načela, principa i ciljeva.

Shodno članu 14. *Pravilnika o tarifnom postupku*, podnosilac zahtjeva kao regulirani subjekat ima obavezu osigurati pristup javnosti zvanično odobrenoj tarifi tako da ovom odlukom odobrena tarifa bude na raspolaganju javnosti u njegovom glavnom uredu tokom radnih dana i objavljena na njegovoj web stranici.

U skladu sa članom 9.2 *Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini*, protiv ove odluke može se pokrenuti postupak pred Sudom Bosne i Hercegovine podnošenjem tužbe u roku od 60 dana od dana objave ove odluke.

Broj: 04-28-248-29/05
31. januara 2006. godine
Tuzla

Predsjedavajući Komisije

Željko Topić